

UNIVERSITAT
D'ESTIU
UUGANDIA
20-24 JULIOL

2020 →

VIRATGE A LA
SOSTENIBILITAT
ODS

AGENDA 2030

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

AJUNTAMENT DE GANDIA

Organitza:

UUGàndia

Amb el suport de:

caixa popular

Col·labora:

Xarxa Vives d'universitats

Cercanías Renfe

www.uv.es/ueg

@centreinternacionalgandia.universitatdevalencia

PRESENTACIÓ DE L'EDICIÓ 2020

L'any 1972 l'informe del Club de Roma *Els límits del creixement* assenyalava la inviabilitat del creixement permanent de la població i els seus consums en un sistema tancat amb recursos finits com és la Terra. La comunitat científica qüestionava així de forma contundent el discurs del creixement econòmic. Els organismes internacionals respongueren amb una noció tan conciliadora com ambigua: el desenvolupament sostenible.

El 1987 veia la llum *El nostre futur comú*, més conegut com Informe Brundtland. Aquest document, elaborat per encàrrec de l'Organització de les Nacions Unides (ONU), popularitzà el concepte de desenvolupament sostenible com aquell que satisfà les necessitats de les generacions presents sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les seues pròpies necessitats. Des d'aleshores el concepte s'ha institucionalitzat com a part essencial del sistema de governança global de l'ONU. Ha sigut invocat en cada conferència i cimera i inclòs com a principi guia en tot protocol i conveni signat per la comunitat internacional. Els plans d'acció pel desenvolupament sostenible s'han succeït al llarg dels anys. L'Agenda 21 donà pas als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, que el 2015 foren reemplaçats pel marc actual, l'Agenda 2030, que recull 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Els termes han canviat tot i que la idea subjacent és la mateixa: l'equilibri. El paradigma del desenvolupament sostenible suposa acceptar que la protecció del medi ambient és compatible amb el creixement econòmic.

Avui la quimera de l'equilibri entre sostenibilitat i desenvolupament s'ha esvaït. Tres dècades de polítiques basades en el desenvolupament sostenible no han aconseguit posar fre al model extractivista i depredador de recursos. Ens hem anat endinsant en una crisi climàtica i social que ara es combina amb la crisi sanitària causada per la covid-19. La pandèmia és un indicador que la balança s'ha decantat cap al desenvolupament en detriment del medi ambient. El desenvolupament sostenible no ha evitat la destrucció dels hàbitats naturals de nombroses espècies, que és causa de tot tipus de riscos per a la salut, desigualtats i conflictes. El nou ordre post-covid ens ofereix una oportunitat per a parar i reflexionar sobre si volem continuar anteposant el desenvolupament o iniciar un autèntic viratge a la sostenibilitat.

"Viratge a la sostenibilitat" és precisament el lema de la Universitat d'Estiu de Gandia 2020, un esdeveniment acadèmic i cultural emblemàtic que enguany celebra la seua trenta-setena edició. Ho fa en un context excepcional marcat per la nova pandèmia i requereix, també, un nou format. Presentem així per primera vegada una edició virtual amb la intenció de debatre sobre els ODS de l'Agenda 2030 i la seua idoneïtat en tant que brúixola que ens oriente en les transformacions necessàries per a garantir la sostenibilitat de la vida.

Carme Melo Escrihuela

Directora del Centre Internacional de Gandia

Universitat de València

UNIVERSITAT
D'ESTIU
UVGANDIA 2020
20-24 JULIOL

VIRATGE A LA
SOSTENIBILITAT
→ ODS

AGENDA 2030

ACTE INAUGURAL

Dilluns 20 de juliol de 2020

12.30h

Saló de Corones. Palau Ducal de Gandia

Salutació institucional a càrrec de la Rectora de la Universitat de València, Maria Vicenta Mestre, l'Alcaldesa de Gandia, Diana Morant, el Vicerector de Projectió Territorial i Societat de la Universitat de València, Jorge Hermosilla i la Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València, Carme Melo.

Conferència inaugural: "One Planet, One Health: Biodiversity, Health and the Sustainable Development Goals".

A càrrec de Vandana Shiva. Ecofeminista, filòsofa i física índia. Referent mundial en l'activisme mediambiental.

BLOC 1: PERSONES (ODS 1-5)

Dilluns 20 de juliol de 2020

De 9.00 a 12.00 i de 18.00 a 20.00

9:00-12:00 Curs: "Educar en l'ecofeminisme: igualtat de gènere i sostenibilitat en l'aula".

Coordina: Carme Melo, Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València.

DESCRIPCIÓ:

L'ecofeminisme és un moviment polític i intel·lectual que emfatitza el nexa entre la dominació exercida sobre la naturalesa i les desigualtats de gènere. El model dominant de desenvolupament ha causat desigualtats de gènere i destrucció ambiental. Per això, repensar el desenvolupament a partir dels Objectius de Desenvolupament Sostenible implica posar el focus d'atenció en la igualtat i la justícia de gènere (ODS 5). Per tal d'aconseguir-ho, l'educació i la conscienciació són fonamentals (ODS 4). La pandèmia de la covid-19 i les actuacions que se n'han derivat han posat de manifest la necessitat de la perspectiva ecofeminista en l'educació per a la sostenibilitat. El present curs abordarà com educar i conscienciar en l'ecofeminisme, atenent a la interdependència, les cures i la sostenibilitat de la vida i incorporant perspectives com les de la política, l'activisme i la pràctica de l'art.

SESSIONS:

9.00-09.45: "*Objectius de Desenvolupament Sostenible i educació per a la sostenibilitat en temps de pandèmies*". Amparo Vilches, Departament de Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials, Universitat de València.

09.45-10.30: "*Coeducar per a la cura i la sostenibilitat de la vida*". Toya Vázquez, Departament de Teoria de l'Educació, Universitat de València.

10.30-11.15: "*Ecofeminisme i pràctica artística corporificada*". Verónica Perales, artista hipermedia i professora al Departament de Belles Arts, Universitat de Múrcia.

11.15-12.00: "*Critical ecofeminism: from misrecognition to renaissance and why we need it now more than ever*". Sherilyn MacGregor, Departament de Ciències Polítiques i Institut per al Consum Sostenible, Universitat de Manchester.

18:00- 19:00 Conferència: “El gust de l’alimentació saludable i sostenible”. **Dolors Corella.** Catedràtica de Medicina Preventiva i Salut Pública i Investigadora del CIBER OBN, Universitat de València. Presenta: Carme Melo, Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València.

Dins del marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, cada dia és més evident l'estreta relació entre la salut de les persones i la del planeta. En aquesta conferència, Dolors Corella presentarà la relació entre l'alimentació i la salut en general, així com de manera específica amb l'obesitat, les malalties cardiovasculars, altres malalties cròniques i també la seva rellevància en malalties infeccioses. Així mateix, comentarà les recomanacions d'alimentació saludable que, al seu torn, ha de ser sostenible. De manera específica, es centrarà en la importància de la relació entre la percepció del sabor dels aliments i la salut i aprofundirà en el coneixement de la influència que la producció sostenible té en el gust de les fruites i en la seva composició més saludable.

19:00- 20:00 Taula redona: HUMANS FEST: Dones del món.

Modera: Puri Naya. Periodista, dirCom de Teika.

Participen:

Diana Díaz, realitzadora

Claudia Estrada, realitzadora

Marcia Castillo, realitzadora

Aquesta taula redona està organitzada conjuntament per la Universitat d'Estiu de Gandia i el festival Humans Fest, amb el suport de Teika. El seu objectiu és visibilitzar el paper de les dones a través del cinema. *Dones del món* és un projecte de l'Humans Fest específicament dedicat a noves cineastes i artistes a partir del qual es visibilitzen les obres de dones cineastes de tot el món. Ha tingut projeccions a França, Kènia i Senegal i s'han realitzat dues exposicions fotogràfiques d'Ana Yturralde i de Lola Pérez de Villegas Muñiz.

Aquesta és la primera vegada que *Dones del món* es presenta al País Valencià i per això hem triat les operes primes de tres cineastes que han escollit el gènere documental per a les seues obres des de punts de vista ben diferents: Marcia Castillo amb “Siete leguas” relata la diversitat funcional a través d'un taller de dansa; Claudia Estrada narra l'esgarriós testimoni de tres víctimes del femicidi a Mèxic en “Las flores que arrancas”; i Diana Díaz ens parla amb un llenguatge subtil i poètic de la situació de huit persones refugiades centroamericanes a “Desde Centroamérica con amor”, produït per ACNUR.

DEL 13 AL 20 DE JULIOL ES PODRAN VISIONAR ELS DOCUMENTALS A LA PÀGINA WEB DE LA UNIVERSITAT D'ESTIU DE GANDIA

BLOC 2: PLANETA (ODS 6, 12-15)

Dimarts 21 de juliol de 2020

De 9.30 a 12.30 i de 18.00 a 19.00

9:30-12:30 CURS: “Comunicar la sostenibilitat en temps de pandèmia”.

Coordina i modera: Francesc Martínez, Departament de Comunicació . Universitat de València.

DESCRIPCIÓ:

En aquest curs, que tindrà format de taula redona online, es pretén generar un debat entre l'alumnat i els quatre participants. El debat girarà al voltant dels diferents àmbits de la comunicació sostenible, que és aquella que té com a finalitat promoure la sostenibilitat del planeta. Es tractaran temes com les estratègies de la comunicació mediambiental en temps de pandèmia, els perfils dels continguts i els formats transmedials, els lobbies, la bretxa digital i la fractura social. A més, es prestarà atenció a la regulació, la diplomàcia i la realitat local així com a les experiències i els models més innovadors.

Participen:

Anna Mateu, cap de redacció de la Revista Mètode i Departament de Teoria dels Llenguatges i Ciències de la Comunicació de la Universitat de València

Maria Josep Picó, periodista ambiental i professora de la Universitat Jaume I.

Kristin Suleng, periodista ambiental i directora de Samaruc Digital en Ràdio À Punt.

18:00-19.00 Conferència: “Canvi climàtic en el litoral mediterrani espanyol: evidència, evolució futura i accions d’adaptació”. Jorge Olcina. Catedràtic d’Anàlisi Geogràfica Regional i Director del Laboratori de Climatologia de la Universitat d’Alacant. Presenta: Jorge Hermosilla, Vicerector de Projectió Territorial i Societat de la Universitat de València.

El clima actual en la façana mediterrània espanyola ja no és el mateix de fa tres dècades. És un fet constatat amb dades científiques. A partir d’aquestes dades, Jorge Olcina explicarà com les conseqüències del canvi climàtic es manifestaran en les activitats econòmiques i en la pròpia organització de l’ésser humà sobre el territori. Turisme i agricultura, de tanta importància econòmica i empremta territorial en el litoral mediterrani espanyol, són activitats amb elevada exposició i alta vulnerabilitat davant l’impacte del canvi climàtic. Alguns efectes ja comencen, fins i tot, a manifestar-se en elles. Davant això resulta necessari posar en marxa polítiques i pràctiques de reducció i adaptació als canvis que continuarà manifestant l’escalfament planetari en les pròximes dècades. Alguns territoris porten anys treballant en aquesta qüestió, amb elaboració d’informes oficials on s’han desenvolupat diagnòstics rigorosos i propostes d’actuació. Es presentaran exemples de bones pràctiques i propostes d’actuació necessàries per a minimitzar l’impacte del canvi climàtic en la regió mediterrànea.

BLOC 3: PROSPERITAT (ODS 7-11)

Dimecres 22 de juliol de 2020

De 09.30 a 12.30 i de 18.00 a 19.00

09:30-10:30 Presentació de l'avanç de l'Informe Sostenibilitat en Espanya ODS 2020: diagnòstic i recomanacions per a un futur més sostenible. Fernando Prieto. Director del *Observatorio de la Sostenibilidad*.

El *Observatorio de la Sostenibilidad* és una associació ciutadana referent en temes relacionats amb la sostenibilitat en tots els seus aspectes. Realitza una valuosa labor investigadora i informativa sobre qüestions com el canvi climàtic, la biodiversitat, l'ocupació del sòl, la qualitat de l'aire, la contaminació, les desigualtats, la distribució de la riquesa, l'habitatge, l'economia circular i la justícia social. Des de 2005 elabora informes de sostenibilitat d'abast nacional per tal d'elaborar una radiografia real, veraç i independent de la situació de la sostenibilitat en l'Estat Espanyol. El seu director ens avançarà algunes de les conclusions de l'Informe Sostenibilitat en Espanya 2020.

10:30-12:30 Curs: "Economia, prosperitat i límits ecològics. De la competitivitat a l'ajuda mútua".

Coordina i modera: Carme Melo, Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València.

DESCRIPCIÓ:

Debatrem amb tres economistes si els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) inclosos en el bloc Prosperitat (energia assequible i no contaminant; treball decent i creixement econòmic; indústria, innovació i infraestructura; reducció de les desigualtats; i ciutats i comunitats sostenibles) són compatibles entre sí i amb la resta d'ODS. Per a fer-ho reflexionarem al voltant del significat de la prosperitat i el benestar en un planeta limitat. Analitzarem quin ha sigut el paper de l'economia en la crisi ecològica i quin ha de ser el seu rol en el context post-covid. Tractarem qüestions relacionades amb les energies renovables, el zenit en el ritme d'extracció de combustibles fòssils i la reutilització i reaprofitament de recursos. Aquesta taula redona ens permetrà aprofundir en la relació entre els diferents models econòmics i la sostenibilitat, fent especial atenció a l'economia circular, l'economia feminista, l'economia ecològica i les visions decreixentistes. Mostrarem que existeixen paradigmes econòmics que reemplacen els valors i objectius basats en la competitivitat i el creixement per altres que busquen fomentar l'ajuda mútua i el bé comú.

Participen:

Carmen Castro, investigadora de l'Institut d'Estudis de la Dona i membre de la Càtedra d'Economia Feminista de la Universitat de València.

Francesc Hernández, Catedràtic d'Economia Aplicada i Director de la Càtedra Transformació del Model Econòmic: Economia Circular en el Sector de l'Aigua de la Universitat de València.

Vicent Cucarella, Síndic Major de Comptes de la Comunitat Valenciana.

UNIVERSITAT
D'ESTIU
UVGANDIA 2020 →
20-24 JULIOL

VIRATGE A LA
SOSTENIBILITAT
ODS

AGENDA 2030

18:00-19.00 Conferència: “Una davallada pròspera: És això possible?”. Ernest Garcia. Catedràtic de Sociologia de la Universitat de València. Presenta: Carme Melo, Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València.

Transició ecològica i transició ecològica justa són expressions força habituals. Es basen en la idea del trànsit necessari cap a la sostenibilitat donat que l'actual estat de les coses és insostenible. La transició a la sostenibilitat implica una davallada (o una fe enorme i granítica en la tecnologia). El problema és que els costos socials de fer aquesta transició de manera incontrolada serien massa grans. És per això que Ernest Garcia plantejarà la necessitat de controlar la transició perquè no comporte ni pèrdua de benestar ni increment de la desigualtat. És això possible amb creixement demogràfic i econòmic, com reclamen els Objectius de Desenvolupament Sostenible? El creixement econòmic ho fa encara més difícil perquè tendeix a augmentar la petjada ecològica. El creixement demogràfic ho fa encara més difícil perquè redueix la biocapacitat per persona. S'imposa, doncs, examinar l'abast i els límits de les transicions energètiques i dels canvis en els estils de vida, així com la relació entre creixement econòmic i benestar.

BLOC 4: PAU (ODS 16)

Dijous 23 de juliol de 2020

De 9.30 a 12.30 i de 18.00 a 19.00

9:30-13.00 Curs: “Els grans reptes de la pau, la justícia i els drets humans”. Coordina: Carles Xavier López, Director del Col·legi Major Rector Peset de la Universitat de València, membre de la Junta directiva de la Coordinadora Valenciana d'ONGD i de la Junta de Govern de la Coordinadora de ONGD d'Espanya.

DESCRIPCIÓ:

L'Agenda 2030 planteja en el seu Objectiu de Desenvolupament Sostenible (ODS) 16 sota el títol “Pau, Justícia i Institucions Sòlides” l'objectiu de promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible i facilitar l'accés a la justícia per tal de crear institucions responsables i inclusives a tots els nivells. Amb la intenció d'analitzar la implementació de l'ODS 16 i els reptes que suposa, tant des d'una perspectiva local com global, en aquest curs reflexionarem sobre quatre dels seus eixos fonamentals: els drets humans, la justícia, la lluita contra la corrupció i la pau.

SESSIONS

9.30- 9:45: *Presentació del curs* a càrrec del coordinador Carles Xavier López.

9:45-10.30: *“Els Drets Humans: un enfocament imprescindible”.* Ángeles Solanes, Catedràtica de Filosofia del Dret i investigadora de l'Institut de Drets Humans de la Universitat de València.

10.30-11.15: *“Justícia inclusiva per a totes les persones del planeta”.* Ximo Bosch, magistrat i jurista, portaveu de *Juezas y Jueces para la Democracia* entre 2012 i 2016.

11.15-12.00: *“El frau, la lluita contra la corrupció i la transparència a les institucions”.* Joan Llinares, Director de l'Agència Valenciana Antifrau.

12.00-12.45: *“Ciudadania, pacifisme i cultura de pau”.* David Sandoval, President de Greenpeace España.

12.45- 13.00: *Conclusions* a càrrec del coordinador Carles Xavier López.

UNIVERSITAT
D'ESTIU
UVGÀNDIA 2020 →
20-24 JULIOL

VIRATGE A LA
SOSTENIBILITAT
ODS

AGENDA 2030

18:00-19:00 Conferència: “El camí cap a la pau: construir societats justes i inclusives”. Adela Cortina. Catedràtica de Filosofia Moral, Universitat de València. Presenta: Jorge Hermosilla, Vicerector de Projecció Territorial i Societat de la Universitat de València.

En aquesta conferència Adela Cortina explicarà com la terrible experiència de la pandèmia de la covid-19 ha portat de vegades a plantejar el fals dilema “llibertat o seguretat”, com si l'autoritarisme fora l'únic camí per a construir la pau. La conferenciant reflexionarà sobre com la tradició il·lustrada que proposa la pau duradora com a meta de l'ètica i la política considera que la pau ha de perseguir-se a través de la democratització de tots els Estats, consolidant institucions i formes de vida justes i inclusives. Adela Cortina plantejarà com de letal és l'autoritarisme que ha volgut plantejar-se com a via per a materialitzar la pau.

BLOC 5: PACTES (ODS 17)

Divendres 24 de juliol de 2020

De 9.30 a 12.3 i de 18.00 a 19.00

9.30- 13.15 Curs: “Els Objectius de Desenvolupament Sostenible en perspectiva crítica. Nous pactes per assolir-los en la nova realitat post-covid”. Coordina: Carme Melo, Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València.

DESCRIPCIÓ:

La covid-19 ha impactat en tots els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). Aquest marc d'acció global s'enfronta hui a nous reptes i problemes que s'afegeixen als ja existents abans de la irrupció de la pandèmia. En aquest curs examinarem diversos exemples de pactes i estratègies sorgits per a implementar els ODS en diferents àmbits i escales, des de la universitat a l'esfera internacional, passant pel municipi, la ciutat i el nivell estatal i involucrant tant a la ciutadania com les administracions públiques. Farem especial atenció a com la covid-19 està afectant les metes de l'Agenda 2030 i les aliances necessàries per a materialitzar-les, fins el punt de fer-nos qüestionar el propi model i els instruments generats per impulsar els ODS.

SESSIONS:

9:30- 10:15: *“El paper de la universitat en les aliances estratègiques nacionals i supranacionals”.* Carles Padilla, Vicerector d'Internacionalització i Cooperació de la Universitat de València.

10:15-11:00: *“Xarxes ciutadanes i acció local per als Objectius de Desenvolupament Sostenible: de la Nova Agenda Urbana de Nacions Unides a l'activisme de carrer”.* Andrés Boix, Departament de Dret Administratiu i Processal i Càtedra d'Economia Col·laborativa, Universitat de València.

11:00-11:45: *“Pensa localment i actua globalment”.* Eva Sanchis, Alcaldessa de Godella.

11.45-12.30: *“Objectius de Desenvolupament Sostenible i ciutats en l'època post-covid”.* Rosa Pérez, Consellera de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, Generalitat Valenciana.

12.30-13.15: *“Una revisió crítica dels Objectius de Desenvolupament Sostenible en temps de pandèmia”.* Yayo Herrero, antropòloga, enginyera, activista ecofeminista i professora de la UNED.

UNIVERSITAT
D'ESTIU
UVGANDIA 2020 →
20-24 JULIOL

VIRATGE A LA
SOSTENIBILITAT
ODS

AGENDA 2030

18.00-19.00 Conferència: “Governança i polítiques públiques. La importància estratègica dels pactes”. Joan Romero. Catedràtic de Geografia Humana, Universitat de València. Presenta: Carme Melo, Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València.

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible indiquen la necessitat de construir aliances per a aconseguir objectius. A partir d'aquesta idea general d'aliança, la conferència de Joan Romero girarà entorn dels principis de bona governança, acord i pacte que es pretén fer, en allò fonamental, sinònims, a diferents escales i amb diferents enfocaments. En ocasió de la pandèmia global i els seus efectes, s'analitzarà, en primer lloc, el context geopolític de la Unió Europea i la profunditat dels acords aconseguits pels actors polítics. En segon lloc, s'abordarà la necessitat de grans acords en el cas espanyol i possibles avanços en matèria de governança, autogovern i govern compartit. Finalment, s'atendrà al procés de diàleg institucional impulsat per actors polítics, econòmics i socials en la Comunitat Valenciana. De tot això, i per a les diferents escales, es farà un balanç general i un estat de situació dels grans objectius estratègics en matèria de governança en l'horitzó 2030.

19.00-20.00 Acte de cloenda: “Universitat, Objectius de Desenvolupament Sostenible i Territori”.

Amb Elena Martínez (Vicerectora d'Igualtat, Diversitat i Sostenibilitat de la Universitat de València), Jorge Hermosilla (Vicerector de Projectió Territorial i Societat de la Universitat de València) i Carme Melo (Directora del Centre Internacional de Gandia de la Universitat de València).

INSCRIPCIÓ

La inscripció als cursos **serà gratuïta i oberta** a l'estudiantat de la Universitat de València i al públic en general. Les persones que vulguin assistir a un curs o conferència hauran de registrar-se en la pàgina web www.uv.es/ueg

Per obtenir un **certificat** d'aprofitament d'hores cal inscriure's en:

BLOC 1: CURS "Educar en l'ecofeminisme: igualtat de gènere i sostenibilitat en l'aula" + CONFERÈNCIA "El gust de l'alimentació saludable i sostenible". (5 hores).

BLOC 2: CURS "Comunicar la sostenibilitat en temps de pandèmia" + CONFERÈNCIA "Canvi climàtic en el litoral mediterrani espanyol: evidència, evolució futura i accions d'adaptació". (5 hores)

BLOC 3: Presentació de l'Informe Sostenibilitat en Espanya i Objectius de Desenvolupament Sostenible 2020 + CURS "Economia, prosperitat i límits ecològics. De la competitivitat a l'ajuda mútua" + CONFERÈNCIA "Una davallada prospera: És això possible?". (5 hores)

BLOC 4: CURS "Els grans reptes dels drets humans, la pau, la justícia i la lluita contra corrupció per a aconseguir un món millor" + CONFERÈNCIA "El camí cap a la pau: construir societats justes i inclusives". (5 hores)

BLOC 5: CURS "Els ODS en perspectiva crítica. Nous pactes per assolir-los en una nova realitat post-pandèmia" + CONFERÈNCIA "Governança i polítiques públiques. La importància estratègica dels pactes". (5 hores).